

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ЮРКО Сергій Сергійович

УДК 342.951: 351.746.3(477)

**НЕДЕРЖАВНА ОХОРОННА
І ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 12.00.10 – судоустрій;
прокуратура та адвокатура

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
ДОЛЕЖАН Валентин Володимирович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
професор кафедри організації судових
та правоохоронних органів

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
СУХОНОС Віктор Володимирович,
Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи»,
декан юридичного факультету;

кандидат юридичних наук, доцент
ФІДРЯ Юлія Олександрівна,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки,
завідувач кафедри кримінального права і процесу

Захист відбудеться « 24 » березня 2017 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.01 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий « 21 » лютого 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Р. Біла-Тіунова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Безпека є одним із найважливіших факторів сталого розвитку суспільства. Збереження високого рівня злочинності залишається однією з головних загроз для глобальної та національної безпеки. На це вказують загальновідомі та беззаперечні статистичні дані абсолютного і відносного зростання рівня злочинності у світі. Чим далі, тим більше стає зрозумілим, що протидія злочинності у сучасних умовах не може ефективно здійснюватися за пасивної позиції інститутів громадянського суспільства. Правоохоронні органи через об'єктивні та суб'єктивні причини (обмеженість державного бюджету, недовіра громадян, корупція, перевантаженість роботою) не завжди можуть забезпечити повну безпеку суспільства від протиправних загроз. Такі небезпечні тенденції актуалізують необхідність пошуку шляхів удосконалення правоохоронної системи.

Необхідний ресурс для протидії протиправним посяганням можуть надати інститути громадянського суспільства за рахунок роздержавлення правоохоронної діяльності. Цей процес помітний у законодавстві та практиці багатьох країн, де стимулюється та заохочується розвиток приватних детективних агентств: охоронних фірм, служб безпеки та різного роду громадських правоохоронних формувань. Саме сукупність таких інститутів, яким можуть належати деякі із суто правоохоронних функцій та ознак, становлять базис недержавної правоохоронної системи.

Дослідження окремих суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності було започатковано в Російській імперії І. Андрієвським, І. Висоцьким та В. Дерюжинським. За радянського періоду державоцентристська парадигма не залишала місця для вільного розвитку та досліджень питань недержавної правоохоронної діяльності, а більшість її суб'єктів розглядалося у контексті «каральних органів буржуазних держав». Предметом наукового інтересу в основному стали добровільні народні дружини, дослідженням яких займалися: М. Байтін, М. Демент'єв, В. Гольдман, Г. Кригер, Р. Мулукаєв, М. Яблоков та ін. Пік цих досліджень припадає на 70-ті рр. – період найбільшої активності ДНД. Демократизація, масштабні соціально-економічні перетворення, які розпочалися в Україні наприкінці 80-х рр. активізували наукові дослідження у сфері недержавної правоохоронної діяльності. Помітний внесок у їх розвиток внесли: Н. Ахтирська, О. Бандурка, В. Гришук, О. Джужа, А. Долгополов, Л. Кваша, В. Курило, С. Краснокутський, В. Крутов, В. Мак-Мак, Н. Матюхіна, М. Мельник, В. Нор, В. Савченко, А. Сачаво, А. Старушкевич, М. Хавронюк, В. Пилипчук, О. Пунда та ін.

Роботи зазначених вище науковців є теоретико-методологічним підґрунтям для подальших досліджень обраної проблематики. Водночас внаслідок того, що абсолютна більшість монографічних та дисертаційних

робіт присвячена окремим суб'єктам недержавної правоохоронної діяльності або окремим аспектам їх діяльності, остаточне формування цілісної концепції недержавної правоохоронної діяльності є ще далеким від завершення. Все це обумовлює актуальність теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика дисертаційного дослідження пов'язана з Концепцією реформування кримінальної юстиції України, затвердженою Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. в частині створення та регламентації діяльності приватних детективів (детективних агентств). Тема дисертації пов'язана також із рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 25 травня 2012 р. «Про заходи щодо посилення боротьби з тероризмом в Україні» в частині необхідності розроблення та внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону про приватну детективну (розшукову) діяльність. Окремі аспекти дисертації пов'язані зі Стратегією розвитку органів внутрішніх справ України, схваленою Кабінетом Міністрів України 22 жовтня 2014 р., у частині створення добровільних народних дружин та запровадження ідеології та моделі «community policing» (поліцейська діяльність, орієнтована на громаду). Крім того, тема дисертації входить до кола проблем плану наукових досліджень кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного університету «Одеська юридична академія» «Актуальні аспекти судової реформи в Україні», як складової теми «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» (державний реєстраційний номер 0110U000671).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розробка теоретичних основ недержавної правоохоронної діяльності як виду правоохоронної діяльності та вироблення практичних рекомендацій удосконалення законодавства України про недержавні правоохоронні інститути.

Для досягнення мети було поставлено та вирішено такі основні задачі: визначити стан наукових досліджень за темою дисертаційної роботи; сформулювати загальну методологію дослідження предмета дисертації; розкрити поняття, істотні риси недержавної правоохоронної і охоронної діяльності у контексті теорії правоохоронної діяльності;

встановити тенденції та історичні етапи становлення недержавної правоохоронної діяльності протягом основних історичних етапів розвитку української державності;

визначити систему суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності на основі попередньо визначених теоретичних критеріїв;

охарактеризувати правовий статус окремих суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності та підготувати пропозиції і рекомендації щодо удосконалення відповідного законодавства України.

Об'єктом дослідження є правоохоронна діяльність як явище правової дійсності.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти недержавної правоохоронної і охоронної діяльності як особливих різновидів правоохоронної діяльності.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є комплекс загальнофілософських, загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, вибір яких було обумовлено науковою та прикладною доцільністю. Використано загальний діалектичний метод, який дозволив дослідити об'єкт та предмет дослідження у їх розвитку та взаємозв'язках із суспільно-політичним устроєм країн на різних етапах їх становлення (п.п. 2.1, 2.2, 3.1). Метод аналізу застосовано для фрагментації складного феномену недержавної правоохоронної діяльності на більш прості елементи, що суттєво вплинуло на зміст та структуру підрозділів роботи (п.п. 2.1, 2.2, 3.1, р. 4). З використанням загальнонаукового методу індукції здійснено дослідження емпіричної бази роботи та отримано найважливіші положення нетеоретичних розділів дисертації щодо змісту та проблем правового статусу суб'єктів приватної детективної та охоронної діяльності (р. 3, 4). Дедуктивний метод сприяв послідовності викладу матеріалу та вплинув на загальну структуру змісту дисертаційного дослідження. Гіпотетико-дедуктивний метод використано для перевірки гіпотез теоретичної частини (п.п. 2.1, 2.2). Метод синтезу застосовано для дослідження теоретичних підходів до вивчення правоохоронної діяльності (п. 2.2) та узагальнення основних положень дисертаційного дослідження, що дозволило розширити існуючі уявлення стосовно теоретичних основ недержавної правоохоронної діяльності. Статистичний метод використано для аналізу статистичних даних щодо рівня злочинності (п. 3.3), а також для обробки даних, отриманих за підсумками анкетування, основною метою якого було отримання емпіричних даних для верифікації наукових гіпотез, висловлених у дисертації. Порівняльно-правовий метод використано для дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання приватної детективної діяльності (п. 3.2). Завдяки йому виявлено вдалі положення законодавства країн світу, що можуть бути використаними в Україні. Історико-правовий метод використано при дослідженні генезису становлення недержавної правоохоронної діяльності протягом основних етапів розвитку української державності (п. 2.1). Формально-юридичний метод застосовано для аналізу нормативно-правових актів, завдяки чому виявлено низку юридичних колізій і прогалин у сфері правового регулювання приватної охоронної та детективної діяльності, а також участі громадян в охороні громадського порядку (п.п. 2.2, 2.3, 3.3, р. 4).

Теоретичною основою дисертації є наукові праці з теорії держави і права, судових та правоохоронних органів, адміністративного та кримінального процесуального права, а також відповідні проекти законодавчих актів. В основу теоретичної бази дослідження покладено наукові праці зарубіжних та вітчизняних дослідників: Н. Ахтирської,

О. Бандурки, Є. Гіди, В. Грищука, О. Джужи, А. Долгополова, В. Долежана, Л. Кваши, В. Ковальського, С. Краснокутського, В. Крутова, В. Курила, В. Мак-Мака, Н. Матюхіної, В. Маляренка, М. Мельника, В. Нора, В. Савченка, А. Сачаво, В. Сухоноса, А. Старушкевича, Ю. Фідрі, М. Хавронюка, В. Пилипчука, Ю. Полянського, О. Пунди та ін.

Нормативною базою дисертації є Конституція України, Закони України «Про охоронну діяльність», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», а також ряд інших законів та підзаконних нормативно-правових актів органів державної влади.

Емпіричну базу роботи становлять: статистичні дані МВС України щодо рівня та структури злочинності, результати соціологічного опитування ста двадцяти респондентів із дискусійних питань правоохоронної сфери.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим в Україні монографічним дослідженням недержавної охоронної і правоохоронної діяльності як виду правоохоронної діяльності. На підставі результатів дослідження обґрунтовано нові наукові положення, висновки та пропозиції, що виносяться на захист:

уперше:

сформульовано поняття недержавної правоохоронної діяльності як спеціалізованої діяльності інститутів громадянського суспільства з розшуку осіб, які переходять від правосуддя, розкриття правопорушень, охорони фізичних і юридичних осіб, їх майна та громадського порядку від протиправних посягань шляхом застосування примусових заходів відповідно до встановленої законом процедури;

встановлено основні та факультативні ознаки недержавної правоохоронної діяльності;

запропоновано класифікувати недержавну правоохоронну діяльність на публічну недержавну правоохоронну діяльність та приватну недержавну правоохоронну діяльність на підставі критерію захисту, відповідно, публічних (суспільних або державних) чи приватних інтересів; до першої категорії запропоновано зараховувати діяльність муніципальних поліцейських органів та громадських правоохоронних формувань, а до другої – приватних детективів та охоронних агентств.

визначено поняття приватної детективної діяльності як незалежної професійної діяльності, що становить систему пошукових заходів, які здійснюються приватними детективами на договірних засадах із приводу надання детективних послуг та із застосуванням технічних засобів;

сформовано історичну періодизацію становлення недержавної правоохоронної діяльності в Україні, яка містить у собі чотири етапи розвитку;

систематизовано зарубіжний досвід правового регулювання приватної детективної діяльності на основі таких критеріїв: вимоги до кандидатів у детективи, кримінально-процесуальний статус приватного детектива, підходи до ліцензування та страхування професійної діяльності приватних

детективів, організаційні форми детективної діяльності, можливість застосування вогнепальної зброї, спецзасобів та фізичної сили у ході здійснення приватної детективної діяльності;

обґрунтовано доцільність імплементації інституту приватних детективів в Україні; розроблено відповідний законопроект та підготовлено пропозиції щодо внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України;

запропоновано розширити форми сприяння правоохоронним органам у Законі України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону» шляхом виокремлення у ньому нового розділу: «Форми участі громадян в охороні правопорядку», в якому виокремити норми, що стосуються колективних та індивідуальних форм сприяння правоохоронним органам;

удосконалено:

теоретичні положення правоохоронної діяльності шляхом уточнення поняття правоохоронної діяльності у частині суб'єктів її здійснення;

існуючі уявлення про систему суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності шляхом обґрунтування безпідставності віднесення до їх числа адвокатів, приватних нотаріусів, капітанів морських та річкових суден, недержавних експертів, третейських судів;

розуміння відмінних рис приватної детективної діяльності шляхом її порівняння зі слідчою та оперативно-розшуковою діяльністю;

набули подальшого розвитку:

основні напрями удосконалення взаємодії правоохоронних органів та недержавних суб'єктів правоохоронної діяльності у сфері протидії адміністративним та кримінальним правопорушенням;

пропозиції щодо удосконалення правового регулювання охоронної діяльності у частині суб'єктного складу, переліку охоронних послуг та положень щодо ліцензування;

ідеї подальшого удосконалення громадських правоохоронних формувань шляхом внесення змін до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використаними у:

науково-дослідній роботі – для подальшого наукового осмислення і поглибленого дослідження питань правового регулювання недержавної правоохоронної та охоронної діяльності;

правотворчості – при підготовці й удосконаленні нормативно-правових актів у розглянутій сфері;

правозастосовчій діяльності – для підвищення ефективності правоохоронної діяльності;

навчальному процесі – при підготовці підручників, посібників, навчальних програм та викладанні дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданні кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного університету «Одеська юридична академія».

Окремі положення дисертації оприлюднені на науково-практичних конференціях: «Нові перспективи реформування правової системи України» (м. Черкаси, 29 квітня 2014 р.), «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 16-17 травня 2014 р.), «Сучасна наука – пенітенціарній практиці» (м. Київ, 4 грудня 2014 р.), «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті» (м. Одеса, 6-7 лютого 2015 р.); «Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України» (м. Одеса, 15-16 травня 2015 р.), «Сутність та значення впливу законодавства на розвиток суспільних відносин» (м. Одеса, 11-12 березня 2016 р.), «Сучасні проблеми правової системи України» (м. Черкаси, 26 квітня 2016 р.).

Результати дисертаційного дослідження використовувалися у навчальному процесі Черкаського факультету Національного університету «Одеська юридична академія» при викладанні дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».

Публікації. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації містяться у 14 публікаціях, у тому числі 6 – у фахових виданнях, що входять до затвердженого переліку, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, та 7 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, що містять одинадцять підрозділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 250 сторінок, із них основного тексту – 201 сторінка. Список використаних джерел міститься на 23 сторінках і налічує 243 найменування, додатки – на 26 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, її зв'язок з науковими планами та програмами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано його методологію, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію основних положень дисертаційного дослідження, структуру та обсяг роботи.

Перший розділ «Теоретико-методологічні основи дослідження недержавної правоохоронної діяльності» за структурую складається з двох підрозділів, що присвячені огляду та аналізу наукової літератури за темою дисертації та розробці методологічної бази дисертаційного дослідження.

У підрозділі 1.1. «Недержавна правоохоронна діяльність у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних авторів» здійснено огляд та аналіз наукової літератури за такими напрямками: теоретичні основи недержавної правоохоронної діяльності, приватна детективна і охоронна діяльність, діяльність громадських правоохоронних формувань. Зазначено, що виникнення самого терміна «правоохоронна діяльність» у вітчизняній літературі найчастіше пов'язують з іменем радянського дослідника І. Самошенка, який почав його застосовувати ще в 50-х р. і розумів під ним один із методів забезпечення соціалістичної законності. Але закріпилося поняття правоохоронної діяльності лише у 80-х рр. у працях радянських науковців-юристів: К. Гуценка, М. Маршунова, В. Моршиніна, М. Семенова, Р. Тевліна та ін. Саме у цей період дисципліну «Суд і правосуддя в СРСР» було перейменовано на «Правоохоронні органи в СРСР». У подальшому, теорія правоохоронної діяльності розвивалася уже у працях українських дослідників: О. Бандурки, В. Басая, В. Ковальського, В. Маляренка, І. Марочкина, М. Мельника, Ю. Полянського, Н. Сібільової, М. Хавронюка, Н. Юзикової та ін.

Підкреслено, що остаточне формування теорії правоохоронної діяльності є ще далеким від завершення. Так, дослідникам поки що не вдалося дійти згоди стосовно базових елементів правоохоронної діяльності (об'єкт, функції, перелік суб'єктів тощо). Незавершеність теорії правоохоронної діяльності має прояв також у загальній недооцінці значення недержавних інститутів у забезпеченні правопорядку. Така недооцінка може бути пояснена нашим тоталітарним минулим, коли роль держави абсолютизувалася у всіх сферах суспільного буття, що прямо суперечило базовим ідеям громадянського суспільства у цілому.

Зазначено, що дослідження діяльності окремих суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності було започатковано в Російській імперії у другій половині XIX – на поч. XX ст. класиками поліцейського права І. Андрієвським, І. Висоцьким і В. Дерюжинським. За радянського періоду цілісне дослідження недержавної правоохоронної діяльності було неможливим через домінуючу на той час державо-центристську ідеологію. Більшість суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності розглядалися у контексті «каральних органів буржуазних держав». Предмет наукового інтересу у цій сфері обмежувався дослідженням ролі добровільних народних дружин у зміцненні соціалістичної законності. Значний внесок у дослідження діяльності ДНД внесли М. Байтін, М. Дементьєв, В. Гольдман, Г. Кригер, Р. Мулукаєв і М. Яблоков.

Встановлено, що в незалежній Україні наукові пошуки у сфері недержавної правоохоронної діяльності активізувалися на початку 90-х рр., але належного поширення не отримали. Помітний внесок у цій сфері здійснили: Н. Ахтирська, О. Бандурка, В. Гришук, О. Джу́жа,

А. Долгополов, Л. Кваша, В. Курило, С. Краснокутський, В. Крутов, В. Мак-Мак, Н. Матюхіна, М. Мельник, В. Нор, В. Савченко, А. Сачаво, А. Старушкевич, М. Хавронюк, А. Поляков, В. Пилипчук, О. Пунда та ін. Разом із тим, стан наукової розробки недержавної правоохоронної діяльності у вітчизняній науці залишається недостатнім через однобічність та фрагментарність цих досліджень.

У *підрозділі 1.2. «Методологія дослідження недержавної правоохоронної діяльності»* розроблено методологію наукового дослідження недержавної правоохоронної діяльності та охарактеризовано особливості застосування окремих методів пізнання у процесі дослідження. У роботі використано: 1) загальний філософський діалектичний метод; 2) загальнонаукові методи; 3) спеціально-юридичні методи.

За допомогою діалектичного методу процеси розвитку недержавної правоохоронної діяльності розглянуто у їх нерозривному взаємозв'язку з іншими державно-правовими явищами в умовах суперечності перехідних суспільних процесів у сучасному українському суспільстві. Невід'ємною частиною методології дисертації було застосування загальнонаукових методів пізнання: аналізу, синтезу, дедукції, індукції, абдукції та абстрагування. За допомогою статистичного методу досліджено кількісні характеристики діяльності правоохоронних органів, що дістали відображення у відповідних формах звітності. Організовано соціологічне вивчення думки ста двадцяти респондентів щодо актуальних питань реформування законодавства України у сфері правоохоронної діяльності. У процесі дослідження використано формально-юридичний, історико-правовий та порівняльно-правовий методи. Порівняльно-правовий метод застосовано для дослідження моделей приватної детективної діяльності у понад десяти зарубіжних національних правових системах, що дозволило встановити найбільш прийнятні та оптимальні положення, які можна врахувати при розробці проекту Закону України «Про приватну детективну діяльність». Історико-правовий метод дозволив розкрити об'єктивні закономірності та тенденції становлення недержавної правоохоронної діяльності. Формально-юридичний метод застосовано у ході дослідження змісту норм понад п'ятдесяти актів вітчизняного законодавства, що дозволило виявити юридичні колізії та прогалини у сфері правового регулювання статусу суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності.

Другий розділ «Загальні положення недержавної правоохоронної діяльності» за структурою складається з трьох підрозділів, які присвячені понятійному апарату, ознакам, системі суб'єктів та історії становлення недержавної правоохоронної діяльності.

У *підрозділі 2.1. «Історія становлення недержавної правоохоронної діяльності»* осмислено генезис становлення недержавної правоохоронної діяльності та сформовано її історичну періодизацію.

Встановлено, що здійснення правоохоронних функцій мало місце задовго до виникнення спеціалізованих державних правоохоронних органів. На підставі дослідження історико-правових даних виокремлено чотири етапи її розвитку: 1) недержавна правоохоронна діяльність до формування поліцейських органів (до XVIII ст.). На цьому етапі більшість правоохоронних функцій здійснювалося армією та недержавними суб'єктами. У ранньому середньовіччі держава ще не володіла монополією на примус і силові дії, а тому поширеними були кровна помста і самосуд. Основна причина існування недержавної правоохоронної діяльності на цьому етапі полягала у тому, що державою ще не було утворено спеціалізованих правоохоронних органів, а відповідні функції здійснювалися державними органами загальної компетенції; 2) недержавна правоохоронна діяльність після утворення професійних поліцейських органів та до Жовтневої революції 1917 р. (XVIII – поч. XX ст.). Зміцнення абсолютизму у країнах Європи призвело до значного посилення впливу державної влади на всі сфери життєдіяльності суспільства. Окремим проявом розвитку абсолютизму в Російській Імперії стало утворення спеціалізованих правоохоронних органів. Перманентною проблемою цього етапу була малочисельність поліцейських органів внаслідок об'єктивних причин економічного характеру. У зв'язку із цим до здійснення правоохоронних функцій продовжували залучатися регулярна армія та недержавні інститути, що підтверджується відповідними положеннями військових статутів та іншими правовими актами цього періоду; 3) недержавна правоохоронна діяльність радянського періоду (1917–1991 рр.). В умовах тоталітарного режиму на теренах України посилювався етатистський вектор правоохоронної діяльності. Більшість правоохоронних функцій, монополізованих державою, виконувалася виключно спеціально створеними правоохоронними органами. Тоталітарна держава протидіяла існуванню незалежного від неї громадянського суспільства, внаслідок чого розвиток недержавних правоохоронних інститутів було уповільнено. Водночас, у сфері охорони громадського порядку практикувалося створення різного роду громадських правоохоронних формувань, але їх діяльність нерідко мала формальний та заідеологізований характер; 4) недержавна правоохоронна діяльність у період роздержавлення правоохоронних функцій (кінець XX ст. – теперішній час). Соціально-економічні перетворення, що розпочалися після ліквідації СРСР, активізували розвиток громадянського суспільства та інститутів недержавної правоохорони. Уже на початку 90-х рр. в Україні з'явилися перші охоронні та детективні агентства. Проте законотворча діяльність у цій сфері значною мірою відставала від потреб суспільного розвитку і реалій суспільних відносин. Закон України «Про охоронну діяльність» було прийнято тільки у 2012 р., а приватна детективна діяльність продовжує залишатися нерегульованою, незважаючи на численні спроби увести її в законодавче русло. На початку 90-х рр. припинили свою діяльність більшість ДНД.

У підрозділі 2.2. *«Поняття й ознаки недержавної правоохоронної діяльності у контексті теорії правоохоронної діяльності»* визначено понятійний апарат дисертаційної роботи та встановлено істотні ознаки недержавної правоохоронної діяльності. Сформульовано дефініцію правоохоронної діяльності як спеціалізованої діяльності державних органів та інститутів громадянського суспільства з охорони правопорядку від протиправних посягань шляхом застосування заходів правового примусу відповідно до встановленої законом процедури.

З'ясовано, що об'єктом правоохоронної діяльності є саме забезпечення правопорядку, тобто частина системи суспільних відносин, яких врегульовано нормами права. До основних ознак правоохоронної діяльності, які є властивими діяльності усіх її суб'єктів, слід зарахувати: спеціалізованість, можливість застосування правового примусу та процедурність. Охорона правопорядку від протиправних посягань здійснюється шляхом виконання таких основних правоохоронних функцій: запобігання правопорушенням, їх виявлення; оперативно-розшукова функція; охорона життя та власності фізичних чи юридичних осіб; охорона громадського порядку та режиму державного кордону; розслідування правопорушень; виправлення та ресоціалізація правопорушників.

Обґрунтовано думку щодо того, що основні правоохоронні функції та основні ознаки правоохоронної діяльності можуть належати недержавним суб'єктам, що дає підстави для використання терміна «недержавна правоохоронна діяльність». Під недержавною правоохоронною діяльністю слід розуміти спеціалізовану діяльність інститутів громадянського суспільства з розшуку осіб, що переховуються від правосуддя, розкриття правопорушень, охорони фізичних і юридичних осіб, їх майна та громадського порядку від протиправних посягань шляхом застосування примусових заходів відповідно до встановленої законом процедури. Недержавна правоохоронна діяльність є окремим різновидом правоохоронної діяльності.

Зазначено, що специфічними ознаками недержавної правоохоронної діяльності є те, що вона здійснюється недержавними суб'єктами, від імені клієнта або громади та має вужчий, ніж державна, об'єкт захисту. Факультативними ознаками недержавної правоохоронної діяльності є її переважно договірний характер, спрямованість на захист приватно-правових інтересів та обмеженість у застосуванні заходів юридичної відповідальності.

У підрозділі 2.3. *«Суб'єкти недержавної правоохоронної діяльності: загальний огляд»* визначено загальний перелік суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності на підставі попередньо сформованих критеріїв (наявність правоохоронних функцій та ознак).

Обґрунтовано думку щодо того, що до основних суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності належать: 1) приватні охоронні підприємства;

2) служби безпеки підприємств; 3) приватні детективні об'єднання та детективи, що здійснюють свою діяльність індивідуально; 4) громадські формування з охорони громадського порядку та державного кордону; 5) громадські помічники правоохоронних органів та інші індивідуально-правові форми сприяння правоохоронним органам.

Зазначено, що до цього переліку не належать суб'єкти правозахисної діяльності, а також недержавні суб'єкти, що виконують правоохоронні функції у порядку делегування, оскільки вони не відповідають істотним критеріям правоохоронної діяльності. До них слід зарахувати капітанів морських і річкових суден, адвокатів, приватних нотаріусів, приватних експертів, третейські суди.

З'ясовано, що суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності слід класифікувати залежно від: цілей і функціональної спрямованості (розшукова діяльність, охорона громадського порядку тощо), можливості отримання прибутку (комерційні, некомерційні), організаційних форм (підприємство, об'єднання громадян), ознак професійності (професійні, непрофесійні).

Третій розділ «Приватна детективна діяльність» структурно складається з трьох підрозділів, які присвячені комплексному дослідженню зазначеної діяльності.

У **підрозділі 3.1. «Сутність приватної детективної діяльності»** досліджено її юридичну природу та зв'язок з іншими видами правоохоронної діяльності.

Встановлено, що функціональна спрямованість та методика здійснення детективної діяльності мають багато спільного як з оперативно-розшуковою діяльністю, так і з досудовим розслідуванням, але не може повністю бути з ними ототожненою, оскільки, на відміну від них, не має однаково вираженої антикриміногенної спрямованості. При цьому, детективна діяльність не обмежується лише цілями, що передбачені для оперативно-розшукової діяльності та містить у собі коло послуг, що виходять за межі компетенції державних правоохоронних органів.

Зазначено, що детективна діяльність із позицій податкового законодавства має бути зарахованою до незалежної професійної діяльності та не може розглядатися у контексті суто підприємницької діяльності. Приватна детективна діяльність має професійний характер та здійснюється виключно на договірній основі. Такі договори можуть мати типову форму у разі їх укладення приватними детективами у рамках співробітництва з правоохоронними органами у сфері протидії злочинності.

У **підрозділі 3.2. «Моделі приватної детективної діяльності: зарубіжний досвід»** досліджується правове регулювання та практичні аспекти діяльності приватних детективів в окремих країнах світу.

Зазначено, що приватна детективна діяльність виникла у першій половині XIX ст. у Франції, але особливого поширення набула у країнах

англосаксонської системи права, внаслідок вкрай повільного формування систем державних правоохоронних органів. Спеціальне законодавство стосовно приватної детективної діяльності існує в США, основних країнах Європейського Союзу (окрім Великої Британії), Російській Федерації, а також у Молдові, Канаді, Ізраїлі та ін. країнах. Фактично кожна країна в світі на теперішній час має свою модель детективної діяльності.

З'ясовано, що правове регулювання детективної діяльності у країнах світу має найбільш суттєві розбіжності із питань: кваліфікаційних вимог для кандидатів у детективи, ліцензування, страхування професійної відповідальності, права на використання зброї та кримінально-процесуального статусу приватного детектива. На основі дослідження законодавства країн світу запропоновано: передбачити у майбутньому Законі про детективну діяльність вимогу до кандидатів у детективи щодо стажу роботи у слідчих чи оперативних підрозділах щонайменше три роки або аналогічного стажу роботи помічником детектива, а також вимогу мати громадянство відповідної держави; встановити обов'язкову державну дактилоскопічну реєстрацію та спеціальну перевірку для кандидатів у детективи; передбачити необхідність отримання страхового полісу та сертифікації робочого місця приватного детектива; покласти на органи юстиції повноваження щодо видачі свідоцтв про право зайняття детективною діяльністю. Оскільки деякі детективні послуги можуть бути пов'язані з ризиком для життя, детективам слід надати право на використання спецзасобів (у т.ч. травматичної зброї) та фізичної сили, а також затримання осіб для доставлення у поліцію. За детективами слід закріпити право збирати відомості по кримінальних, цивільних, адміністративних, господарських справах, які можуть бути використаними у суді як докази.

У *підрозділі 3.3. «Проблеми імплементації інституту приватної детективної діяльності в Україні»* висвітлено проблемні питання імплементації інституту приватних детективів в Україні, проаналізовано відповідні законопроекти у сфері приватної детективної діяльності.

З'ясовано, що в Україні детективна діяльність де-факто існує без належного нормативно-правового регулювання. Протягом 2000-2015 рр. до Верховної Ради України було внесено вісім проектів Закону про детективну діяльність, але жодного з них не було прийнято. На основі аналізу цих законопроектів та зарубіжного законодавства розроблено відповідний авторський законопроект. Аргументовано доцільність імплементації інституту приватних детективів в Україні. Легалізація приватної детективної діяльності дозволить поставити її під контроль держави, оскільки в умовах законодавчого вакууму діяльність детективів може набувати ознак шахрайства та фіктивного підприємництва. Зазначено, що детективна діяльність забезпечує реальну, а не декларативну змагальність сторін у досудовому провадженні, а також стане найбільш прийнятною сферою застосування, накопиченого працівниками правоохоронних

органів, досвіду боротьби зі злочинністю. При цьому детективна діяльність забезпечить додаткові надходження до державного бюджету, а прийняття Закону про детективну діяльність не вимагатиме додаткових витрат із бюджету, а, навпаки, створить нові об'єкти оподаткування. Крім того, легалізація детективної діяльності дозволить закласти законодавчу основу для створення нових робочих місць. Діяльність приватних детективів підвищить рівень розкриття злочинів та ефективність розшуку осіб, зниклих безвісти.

Четвертий розділ «Правовий статус інших недержавних суб'єктів правоохоронної діяльності та їх роль у зміцненні правопорядку в Україні» за структурою складається із трьох підрозділів, присвячених поглибленому дослідженню громадських правоохоронних формувань, охоронних агентств, служб безпеки підприємств та індивідуальних форм участі громадян в охороні правопорядку.

У *підрозділі 4.1. «Охоронні агентства та служби безпеки підприємств як суб'єкти недержавної охоронної діяльності»* розглянуто проблемні питання та пріоритетні напрямки розвитку приватних суб'єктів охоронної діяльності в Україні.

У процесі аналізу законодавства, що регулює діяльність суб'єктів охоронної діяльності, виявлено такі недоліки їх правового регулювання: звужений суб'єктний склад недержавної охоронної діяльності; неповний перелік видів охоронної діяльності; недостатньо жорсткі вимоги до ліцензування приватної охоронної діяльності; відсутність процедурних норм щодо взаємодії правоохоронних органів та суб'єктів недержавної охоронної діяльності; суперечливий підхід до організаційного аспекту ліцензування недержавної охоронної діяльності; повна заборона застосування в охоронній діяльності вогнепальної зброї. Підготовлено відповідні пропозиції з удосконалення чинного законодавства у сфері охоронної діяльності.

Встановлено, що основною проблемою правового регулювання охоронної діяльності є неврегульованість на законодавчому рівні діяльності служб безпеки підприємств в Україні. Усунення цього недоліку є можливим у межах Закону України «Про охоронну діяльність» або шляхом розробки окремого Закону України «Про служби безпеки підприємств».

У *підрозділі 4.2. «Громадські формування правоохоронної спрямованості»* досліджено особливості діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону як самостійних суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності.

Констатовано, що в незалежній Україні участь громадян у громадських формуваннях не набула бажаних масштабів, а більшість ДНД та інших подібних формувань припинила існування на початку 90-х рр. Проблема зниження активності громадських формувань в Україні має комплексні причини: недоліки законодавчого регулювання діяльності громадських

формувань охорони правопорядку; недовіра громадян до правоохоронних органів; структурні соціально-економічні зміни в Україні. У Законі України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону» та в підзаконних актах відсутнє визначення таких громадських формувань, а також регламентація процедурних аспектів взаємодії громадських формувань та правоохоронних органів. Останнє значно ускладнює повсякденну діяльність громадських правоохоронних формувань, оскільки реалізація деяких їх функцій та повноважень є неможливою без погодження і взаємодії з ОВС України. Довгостроковими чинниками, що впливають на зниження активності громадських правоохоронних формувань є загальний низький рівень правосвідомості та об'єктивні соціально-економічні умови, що склалися в Україні. Такі чинники неможливо усунути нашвидкоруч, внаслідок чого реанімації системи громадських формувань охорони правопорядку в короткостроковій перспективі досягти неможливо без відповідних агітаційних та організаційних заходів.

У *підрозділі 4.3. «Індивідуальні форми участі громадян в охороні правопорядку»* виявлено та проаналізовано індивідуальні форми участі громадян в охороні правопорядку. Під індивідуальними формами такої участі слід розуміти участь громадян як громадських помічників (інспекторів) та позаштатних працівників правоохоронних органів.

Обґрунтовано думку щодо того, що саме індивідуальні форми участі громадян в охороні громадського порядку є більш перспективними для сучасної України, враховуючи передусім індивідуалізований характер сучасного українського суспільства. Зазначено, що потреба в активнішому залученні громадян для охорони правопорядку є особливо помітною в невеликих містах та селах, де через об'єктивні причини не може бути утворено громадські правоохоронні формування. Оскільки діяльність індивідуальних форм участі громадян в охороні правопорядку є неврегульованою на законодавчому рівні, запропоновано внести доповнення до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону», виокремивши розділ під назвою «Форми участі в охороні правопорядку», в якому виокремити норми, що стосуються колективних та індивідуальних форм сприяння правоохоронним органам.

ВИСНОВКИ

У дисертації зроблено такі висновки та пропозиції.

1. Встановлено, що дослідження окремих суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності було започатковано в Російській Імперії та продовжено за радянського періоду історії України. Науковий пошук у цій сфері було детерміновано особливостями соціального та політичного устрою на різних етапах розвитку суспільства. Закономірним результатом

соціально-економічних перетворень на початку 90-х рр. XX ст. в Україні стало підвищення наукового інтересу до вивчення феномену недержавної правоохоронної діяльності.

2. З'ясовано, що в науковій літературі відсутній загальновизнаний підхід до тлумачення поняття правоохоронної діяльності через непослідовність вітчизняного законодавства та відсутність єдності серед науковців стосовно розуміння ознак, функцій та завдань правоохоронної діяльності. Під правоохоронною діяльністю запропоновано розуміти спеціалізовану діяльність державних органів та інститутів громадянського суспільства з охорони правопорядку від протиправних посягань шляхом застосування заходів правового примусу відповідно до встановленої законом процедури. Така інтерпретація правоохоронної діяльності акцентує увагу на її істотних елементах та краще узгоджується із чинним законодавством. Окрім цього, наведена дефініція відповідає змісту англomовних термінів «law enforcement activity», «law enforcement agencies» (дослівно «діяльність із застосуванням законного примусу») та «органи, уповноважені на застосування законного примусу»), що їх використовують західні юристи.

3. На противагу домінуючим у науковій літературі поглядам, відстоюється думка, що в сучасних умовах головні правоохоронні функції та істотні ознаки правоохоронної діяльності можуть належати окремим інститутам громадянського суспільства, що дає підстави для введення в науковий обіг терміна «недержавна правоохоронна діяльність». Запропоновано визначити недержавну правоохоронну діяльність як спеціалізовану діяльність інститутів громадянського суспільства з розшуку осіб, що переховуються від правосуддя, розкриття правопорушень, охорони фізичних і юридичних осіб, їх майна та громадського порядку від протиправних посягань шляхом застосування примусових заходів відповідно до встановленої законом процедури. Недержавна правоохоронна діяльність може мати комерційний (охоронні агентства) та некомерційний характер (громадські правоохоронні формування); здійснюватися на професійній (приватний детектив) або непрофесійній основі (член громадського формування охорони громадського порядку). Недержавна правоохоронна діяльність також може бути публічною (діяльність муніципальних органів охорони правопорядку) та приватною (діяльність служб безпеки підприємств).

4. Встановлено спільні та відмінні ознаки державної та недержавної правоохоронної діяльності. Визначальними ознаками правоохоронної діяльності у цілому є спеціалізованість, можливість застосування заходів примусу та процедурність. Особливими ознаками недержавної правоохоронної діяльності є те, що вона здійснюється недержавними суб'єктами, від імені клієнта або громади та має більш вузький ніж державна об'єкт захисту. Факультативними ознаками недержавної правоохоронної

діяльності є її переважно договірний характер, спрямованість на захист приватно-правових інтересів та обмеженість застосування заходів юридичної відповідальності.

5. Визначено історичні етапи та тенденції розвитку недержавної правоохоронної діяльності. Ндержавна правоохоронна діяльність в Україні пройшла чотири основні етапи розвитку: 1) недержавна правоохоронна діяльність до формування поліційних органів (до XVIII ст.); 2) недержавна правоохоронна діяльність після утворення професійних поліційних органів та до Жовтневої революції 1917 р. (XVIII – поч. XX ст.); 3) недержавна правоохоронна діяльність радянського періоду (1917 – 1991 рр.); 4) недержавна правоохоронна діяльність у період часткового роздержавлення правоохоронних функцій (кінець XX – теперішній час). Зазначено, що правоохоронні функції є більш давнім феноменом ніж правоохоронні органи. Встановлено, що сучасні поліційні органи з'явилися на теренах України тільки у XVIII ст. та мали два джерела: армія та недержавні інститути правоохоронної спрямованості. Виявлено, що основною тенденцією розвитку недержавної правоохоронної діяльності у світі на сучасному етапі є постійне зростання сектора недержавної безпеки. В окремих країнах чисельність працівників охоронних та детективних агентств у рази перевищує штатну чисельність правоохоронних органів разом узятих. Помітною є також тенденція дедалі більшої спеціалізації суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності з надання окремих послуг правоохоронного характеру. Суб'єкти охоронної діяльності у сучасному світі починають надавати послуги з охорони громадського порядку на підставі договорів з органами муніципальної влади, з охорони та управління пенітенціарними установами, а також охоронні послуги у містах ведення бойових дій на підставі договорів із владними структурами (приватна поліція, приватні пенітенціарні установи та приватні воєнні компанії).

6. Визначено сучасну систему суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності в Україні. З урахуванням сучасного стану законодавства та практики до суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності слід зарахувати: приватні охоронні підприємства; служби безпеки підприємств; приватні детективні об'єднання, або детективів, які здійснюють свою діяльність індивідуально; громадські правоохоронні формування; громадських помічників правоохоронних органів та інші індивідуально-правові форми сприяння правоохоронним органам. Діяльності усіх цих суб'єктів є властивими ознаки правоохоронної діяльності та правоохоронні функції. Водночас, деякі із них діють в Україні лише де-факто, без належного нормативно-правового регулювання. Виявлено, що вищезазначених суб'єктів можна класифікувати залежно від: цілей і функціональної спрямованості, можливості отримання прибутку, організаційних форм, ознак професійності. Зазначено, що до категорії суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності не належать суб'єкти недержавної чисто правозахисної діяльності, а також недержавні суб'єкти,

що здійснюють правоохоронні функції у порядку делегування, оскільки вони не відповідають істотним критеріям правоохоронної діяльності. До них слід зарахувати капітанів морських і річкових суден, адвокатів, приватних нотаріусів, приватних експертів, третейські суди.

7. Запропоновано визначити приватну детективну діяльність як незалежну професійну діяльність, яка являє собою систему пошукових заходів, що здійснюються приватними детективами на договірних засадах із приводу надання детективних послуг та із застосуванням технічних засобів. Приватна детективна діяльність в Україні законодавчо не врегульована і, як свідчить практика, діяльність багатьох детективних агентств в умовах законодавчого вакууму у цій сфері іноді набуває ознак фіктивного підприємництва та шахрайства.

8. Запропоновано:

а) регламентувати правовий статус приватних детективів шляхом прийняття відповідного закону; визначити кримінально-процесуальний статус приватного детектива в окремій статті Кримінального процесуального кодексу України (у § 5 «Інші учасники кримінального провадження», глави 3 «Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження»); доповнити: КПК України статтями щодо правового статусу приватних детективів у кримінальному процесі. Доповнити статтю 93 КПК України «Збирання доказів» шляхом становлення можливості збору доказів по кримінальному провадженні на підставі договору між приватним детективом та сторонами кримінального процесу;

б) доповнити Кримінальний кодекс України та Кодекс України про адміністративні правопорушення статтями щодо юридичної відповідальності приватного детектива та охоронця за перевищення своїх повноважень;

в) внести зміни до Закону України «Про охоронну діяльність» щодо передачі повноважень по ліцензуванню суб'єктів охоронної діяльності Міністерству юстиції України та вимог щодо матеріально-технічної бази суб'єктів охоронної діяльності. На підзаконному рівні з боку МВС України – затвердити типову форму договору про співпрацю у правоохоронній сфері між територіальними органами МВС та охоронними агентствами;

г) визначити правовий статус служб безпеки підприємств в окремих статтях Закону України «Про охоронну діяльність» або шляхом прийняття окремого Закону України «Про служби безпеки підприємств»;

д) регламентувати на законодавчому рівні діяльність індивідуальних форм сприяння правоохоронним органам шляхом внесення змін до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону». Запропоновано виокремити у ньому розділ під назвою «Форми участі громадян в охороні правопорядку», в якому виокремити статті «Колективні форми участі в охороні правопорядку» та «Індивідуальні форми участі в охороні правопорядку».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Публікації у фахових виданнях:

1. Юрко С.С. Стан та перспективи розвитку недержавної правоохоронної діяльності в Україні / С.С. Юрко // Митна справа. – 2013. – № 10 – С. 229–234.
2. Юрко С.С. Участь громадян в охороні громадського порядку / С.С. Юрко // Актуальні проблеми держави і права. – 2013. – № 70. – С. 410–417.
3. Юрко С.С. Проблеми правового регулювання охоронної діяльності в Україні / С.С. Юрко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2014. – № 27 – С. 160–163.
4. Юрко С.С. Перспективы законодательной регламентации детективной деятельности в Украине / С.С. Юрко // Право і суспільство. – 2014. – № 5-2. – С. 364–367.
5. Юрко С.С. Особенности частной детективной деятельности в США / С.С. Юрко // *Legea si Viata: Закон и жизнь*. – 2014. – № 7. – С. 130–133.
6. Yurko S.S. The private police // S.S. Yurko // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – № 9-2. – С. 152–154.
7. Юрко С.С. Приватизация как вектор развития пенитенциарной системы / С.С. Юрко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – № 6-2. – С. 48–50.

Публікації апробаційного характеру:

8. Юрко С.С. Приватний детектив у кримінальному процесі / С.С. Юрко // Нові перспективи реформування правової системи України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 29 квітня 2014 р.). – Черкаси : ПП Салон Софт, 2014. – С. 147–149.
9. Yurko S.S. Private Investigation: problems and solutions / Юрко С.С. // Правове життя сучасної України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. ювілею академіка С.В. Ківалова (м. Одеса, 16-17 травня 2014 р.) : у 2 т. – О. : Юрид. л-ра, 2014. – Т. 1. – С. 695–697.
10. Юрко С.С. Некоторые аспекты существования частных тюрем за рубежом / С.С. Юрко // Сучасна наука – пенітенціарній практиці : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 4 грудня 2014 р.). – К. : Ін-т крим.-викон. служби; Київський регіональний центр НАПрН України, 2014. – С. 381–383.
11. Юрко С.С. Деякі проблеми індивідуальної участі громадян в сфері протидії злочинності / С.С. Юрко // Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у ХХІ столітті : матеріали Всеукр. наук.-

практ. конференції (м. Одеса, 6-7 лютого 2015 р.) – О. : Міжнародний гуманітарний університет, 2015. – С. 187–190.

12. Юрко С.С. Деякі питання реформи МВС України / С.С. Юрко // Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15-16 травня 2015 р.) : у 2 т. – О. : Юрид. л-ра, 2015. – Т. 2. – С. 143–145.

13. Юрко С.С. Два источника полицейской деятельности / С.С. Юрко // Сутність та значення впливу законодавства на розвиток суспільних відносин : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11-12 березня 2016 р.) – О. : ГО «Причорноморська фундація права», 2016. – С. 10–13.

14. Юрко С.С. К вопросу о законодательном регулировании частной детективной деятельности в Украине / С.С. Юрко // Сучасні проблеми правової системи України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 26 квітня 2016 р.) – Черкаси : Видавець Пономаренко Р.В., 2016. – С.87–88.

АНОТАЦІЯ

Юрко С.С. Недержавна охоронна і правоохоронна діяльність в Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2017.

Дисертація є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням феномена недержавної охоронної і правоохоронної діяльності як виду професійної діяльності.

Сформульовано поняття та виявлено відмінні ознаки недержавної правоохоронної, охоронної та детективної діяльності у контексті теоретичних і практичних основ правоохоронної діяльності. Визначено перелік суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності та історичні етапи їх становлення. З'ясовано сутність, моделі та проблеми імплементації інституту приватних детективів у сучасній Україні. Розроблено авторський проект Закону України «Про приватну детективну діяльність». Окреслено основні проблеми та пріоритетні напрямки розвитку суб'єктів недержавної охоронної і правоохоронної діяльності, громадських формувань охорони правопорядку та індивідуальних форм участі громадян в охороні громадського порядку.

Ключові слова: недержавна правоохоронна діяльність, приватна охоронна діяльність, суб'єкт недержавної правоохоронної діяльності, приватний детектив, громадське формування охорони громадського порядку та державного кордону.

АННОТАЦИЯ

Юрко С.С. Негосударственная охранная і правоохранительная деятельность в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.10 – судоустройство; прокуратура и адвокатура. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2017.

Диссертация является первым в Украине комплексным монографическим исследованием феномена негосударственной правоохранительной деятельности.

Сформулирована дефиниция этого вида правоохранительной деятельности. Определены объект, существенные признаки и функции правоохранительной деятельности. Определены понятие и признаки негосударственной правоохранительной деятельности как вида правоохранительной деятельности. Исследована историческая периодизация становления негосударственной правоохранительной деятельности.

Определен перечень субъектов негосударственной правоохранительной деятельности: частные охранные предприятия; службы безопасности предприятий; частные детективные объединения, детективы, осуществляющие свою деятельность индивидуально; общественные правоохранительные формирования; общественные помощники правоохранительных органов и другие индивидуальные формы содействия этим органам.

Определено, что частная детективная деятельность – это независимая профессиональная деятельность, являющая собой систему розыскных мероприятий, осуществляемых в соответствии с законодательством, частными детективами на договорных началах по предоставлению детективных услуг с применением технических средств. Систематизирован зарубежный опыт правовой регламентации деятельности частных детективов. Проанализированы законопроекты о частной детективной деятельности, внесенные на рассмотрение парламента Украины. Исследованы проблемы имплементации института частных детективов в Украине. Аргументирована необходимость законодательного регулирования частной детективной деятельности. Разработан авторский проект Закона «О частной детективной деятельности».

На подзаконном уровне по линии МВД Украины предложено утвердить типовую форму договора о сотрудничестве в правоохранительной сфере между территориальными органами МВД и охранными агентствами

Исследованы проблемы деятельности гражданских формирований охраны общественного порядка и государственной границы. Доказано, что в современном индивидуализированном украинском обществе

государство должно стимулировать развитие индивидуальных форм содействия правоохранительным органам. Подготовлены рекомендации и предложения по внесению изменений в Закон Украины «Об участии граждан в охране общественного порядка и государственной границы».

Ключевые слова: негосударственная правоохранительная деятельность, частная охранная деятельность, субъект негосударственной правоохранительной деятельности, частный детектив, общественное формирование охраны общественного порядка и государственной границы.

SUMMARY

Yurko S.S. Non-governmental security and law enforcement activities in Ukraine. – Manuscript.

The Thesis for a Candidate in Law Degree, speciality 12.00.10 – Judiciary; prosecution and advocacy. – National University «Odessa Law Academy», Odessa, 2017.

The thesis is the first in Ukraine complex monographic research of the phenomenon of public law enforcement activities as a form of law enforcement.

The concept and distinctive features of non-governmental law enforcement as well as security and detective activities in the context of theoretical bases of law enforcement have been stated. The list of subjects of non-governmental law enforcement activities has been defined as well as historical stages of their development. The essence, models and implementation issues of private detective institution in modern Ukraine have been looked into. The author developed a draft Law of Ukraine «On private detective activity». The basic problems and development priorities of subjects of non-government security activities, community groups of law enforcement and individual forms of participation in public law enforcement have been highlighted.

Key words: law enforcement, non-government law enforcement, private security activities, subject of public law enforcement, private detective, public formation of public order and state border security, security service companies.

Підписано до друку 01.02.2017.
Формат 60х90/16. Ум.-друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач ІПП «Фенікс»
Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.2002 р.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, 25. Тел. 7777-591.